

Valtioneuvoston periaatepäätös valtion tutkimuslaitosten ja tutkimusrahoituksen kokonaisuudistukseksi

Annettu Helsingissä 5.9.2013

Johdanto

Yhteiskuntapolitiikan valmistelun, päätöksenteon ja toimeenpanon tulisi perustua tutkituun tietoon. Yhteiskunnan kehityksen jatkuvuutta tuetaan varmistamalla, että saadut kokemukset ja vaikuttavuustieto ohjaavat päätöksentekoa pitkäjänteisesti. Tavoitteen toteuttamiseksi tarvitaan systemaattinen toimintamalli, jolla varmistetaan vahva ja horisontaalinen tietopohja yhteiskunnallisen päätöksenteon ja toiminnan tueksi.

Tutkimuksen, ennakointi-, seuranta- ja arviointitiedon sekä ulkoisen tarkastuksen tuottaman tiedon käyttöä tehostamalla vahvistetaan päätöksenteon tietopohjaa ja siten parannetaan päätöksenteon laatua ja vaikuttavuutta. Tavoitteena kiinnittää erityistä huomiota siihen, että valtioneuvoston ja muun päätöksenteon piirissä hyödynnetään tutkimuksen tuloksia nykyistä paremmin ja laajemmin. Valtioneuvoston kanslian koordinoimalla valtioneuvoston yhteisellä tutkimuksen tilaajaryhmällä on päävastuu systemaattisen toimintamallin kehittämisestä tietopohjan vahvistamiseksi ja tutkimushankkeiden tulosten välittämiseksi valtioneuvoston ja sen ministeriöiden päätöksenteon ja muun toiminnan tueksi.

Hallitus on linjannut tutkimuslaitosten ja tutkimusrahoituksen kokonaisuudistusta 10.10.2012 iltakoulussaan. Kokonaisuudistuksen tavoitteena on, että tutkimus toimii yhteiskunnan kehittämisen ja päätöksenteon strategisena resurssina.

Kokonaisuudistuksen tavoitteet

- Monitieteistä, korkeatasoista ja yhteiskunnan kannalta relevanttia tutkimusta vahvistetaan.
- Tutkimustoimintaa tehostetaan ja tutkimuksen relevanssia parannetaan vapauttamalla resursseja kiinteistä rakenteista ja tutkimuksen tukipalveluista.
- Tutkimuslaitoksia kootaan aihepiireittäin nykyistä suuremmiksi ja vahvemmiksi kokonaisuuksiksi ottaen huomioon toiminnan laadun kehittämisedellytykset.
- Tutkimusrahoituksesta osa kootaan osoitettavaksi avoimen tutkimusrahoituksen välityksellä tutkimuksen relevanssin, kysyntälähtöisyyden ja monitieteisyyden vahvistamiseksi. Tavoitteena on rahoittaa ongelmakeskeistä, pitkäjänteistä ja ohjelmamuotoista tutkimusta, jolla etsitään ratkaisuja yhteiskunnan haasteisiin. Kansallinen vastinrahoitus EU-hankkeisiin sisällytetään samaan kokonaisuuteen.
- Vahvemmat ja suuremmat tutkimuslaitokset ja strategisesti suunnattavan tutkimusrahoituksen kokoaminen mahdollistavat voimavarojen suuntaamisen uudelleen yhteiskunnan muuttuneiden tarpeiden mukaisesti.
- Valtioneuvoston ja sen ministeriöiden päätöksentekoa tukevaa tutkimus- ja selvitystoimintaa vahvistetaan kokoamalla tutkimusrahoitusta käytettäväksi valtioneuvoston tekemien linjausten mukaisesti.
- Syvennetään yhteistyötä tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen välillä.
- Turvataan ja vahvistetaan tutkimuslaitosten strategista ohjausta valtioneuvoston tasolla.

Uudistuksen toimenpidekokonaisuudet

Rakenteelliset uudistukset:

- A) Tutkimuslaitosten yhteensulauttaminen
- B) Tutkimuslaitosten yhdistäminen Helsingin yliopistoon
- C) Tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen yhteistyön syventäminen
- D) Tutkimuslaitosten yhteenliittymien toiminnan kehittäminen

Tutkimusrahoitusta koskevat uudistukset:

- E) Strategisen tutkimuksen rahoitusvälineen perustaminen
- F) Valtioneuvoston päätöksentekoa tukevan tutkimus-, arviointi- ja selvitystoiminnan vahvistaminen
- G) Tutkimusrahoituksen kokoaminen ministeriöissä

Uudistuksen toimeenpano ja seuranta:

- H) Henkilöstön asema toimintojen uudelleen järjestelyissä
- I) Periaatepäätöksen toimeenpano ja seuranta

A) Tutkimuslaitosten yhteensulauttaminen

Vaikutukset:

- Toiminnallinen ja taloudellinen perusta vahvistuu.
- Lisää tutkimuslaitosten toimintaedellytyksiä tutkimuksen monitieteisyyden ja tieteidenvälisyyden vahvistamiseksi.
- Vahvistaa tutkimuksen infrastruktuurien kokoamis-, investointi- ja hallintaedellytyksiä.
- Synnyttää vahvempia monitieteisiä tutkimusorganisaatioita, jotka pystyvät kilpailemaan rahoituksesta menestyksellisesti muiden eurooppalaisten tutkimuslaitosten kanssa.
- Tutkimukseen ja havaintoihin perustuvia palveluja voidaan tuottaa integroituna viranomaisille ja muille palvelujen käyttäjille.

Vuonna 2015 jäljempänä mainitut tutkimuslaitokset ja niiden osat sulautetaan yhteen suuremmiksi tutkimuslaitoskokonaisuuksiksi. Kunkin laitoksen perustamishankkeeseen määritellään vastuuministeriö, joka vastaa projektisuunnitelman valmistelusta yhteistyössä muiden osapuolten kanssa. Vastuuministeriö asettaa strategisen ohjausryhmän ja muut tarvittavat työryhmät linjaamaan ja päättämään keskeiset uuden laitoksen strategiaperustaa, rakennetta ja johtamisjärjestelmää sekä johdon ja henkilöstön valintaprosessia koskevat asiat. Vastuuministeriö vastaa tarvittavasta lainsäädäntö- ja talousarviovalmistelusta.

Tutkimuslaitosten toiminta ei enää perustu vain yhden sektorin tutkimustarpeiden tyydyttämiseen. Tutkimuslaitokset palvelevat laaja-alaisesti yhteiskuntaa ja elinkeinoelämää. Tutkimuslaitosten tulosohjauksessa yhteen sovitetaan ja otetaan laaja-alaisesti huomioon eri ministeriöiden tutkimukselliset tarpeet. Tulosohjauksesta vastuullinen ministeriö toimii yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa valtioneuvoston yhteisten tavoitteiden asettamiseksi tutkimuslaitokselle.

Tutkimuslaitosten tietojärjestelmät ja toimitilajärjestelyt sovitetaan yhteen. Kaikille yhteinen yhteisrahoitteisen toiminnan rahoitus- ja seurantamalli otetaan käyttöön tutkimusta rahoittavilla tahoilla. Kustannuslaskentaa kehitetään yhteisesti hyväksyttävien periaatteiden pohjalta.

1. Luonnonvarakeskus

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, Metsäntutkimuslaitos sekä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos yhdistetään Luonnonvarakeskukseksi. Perustamishankkeen vastuuministerinä toimii maa- ja metsätalousministeriö.

2. Paikkatiedon tutkimus- ja kehittämiskeskus

Geodeettinen laitos, Maanmittauslaitoksen Inspire –asiat ja paikkatietojen yhteiskäytön edistämiseen ja kehittämiseen liittyvä toiminta, maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen toimialariippuvat tietojärjestelmät ja niiden kehittäminen yhdistetään Paikkatiedon tutkimus- ja kehittämiskeskukseksi. Perustamishankkeen vastuuministerinä toimii maa- ja metsätalousministeriö.

3. Moniteknologinen tutkimus- ja kehittämiskeskus

Teknologian tutkimuskeskus VTT ja Mittatekniikan keskus yhdistetään Moniteknologiseksi tutkimus- ja kehittämiskeskukseksi. Muodostuneen uuden yksikön kohdalla käynnistetään valmistelu sen hallintomallin muuttamiseksi valtion kokonaan omistamaksi voittoa tavoittelemattomaksi erityistehtävayhtiöksi. Perustamishankkeen vastuuministerinä toimii työ- ja elinkeinoministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriötä ja ympäristöministeriötä kuullaan perustamishankkeessa.

B) Tutkimuslaitosten yhdistäminen Helsingin yliopistoon

Vaikutukset:

- Yliopisto tarjoaa laajemman tutkijayhteisön ja mahdollistaa tutkimuksen vahvistumisen.
- Tutkimuksen monitieteisyys saa yliopistolla laaja-alaisemman ja vahvemman pohjan.
- Tutkimuksen riippumaton asema vahvistuu, kun tutkimus siirretään yliopistolle.
- Vahvistaa tutkimuksen ja korkeakoulutuksen välistä yhteyttä.

Vuonna 2015 Kuluttajatutkimuskeskus ja Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos yhdistetään Helsingin yliopistoon valtakunnalliseen erityistehtävään perustuvina instituutteina tai yksikköinä. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa yhdistämissuunnitelmasta sekä tarvittavasta lainsäädäntö- ja talousarviovalmistelusta yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön, oikeusministeriön ja Helsingin yliopiston kanssa.

1. Kuluttajatutkimus

Kuluttajatutkimuskeskus yhdistetään Helsingin yliopistoon valtakunnallisena erityistehtävään perustuvana instituuttina tai -yksikkönä. Kuluttajatutkimuskeskuksen voimavarat siirretään Helsingin yliopistolle. Helsingin yliopistolle asetetaan Helsingin yliopiston ja opetus- ja kulttuuriministeriön välisessä sopimuksessa erityistehtävä kuluttajatutkimuksen ylläpitämiseen vuosina 2015–2019.

2. Oikeuspoliittinen tutkimus

Vahvistetaan kriminologista ja muuta oikeuspoliittista tutkimusta yhdistämällä Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos Helsingin yliopistoon valtakunnallisena erityistehtävään perustuvana erillisenä instituuttina tai –yksikkönä. Oikeuspoliittisen tutkimuksen voimavaroja vahvistetaan hallitusohjelman mukaisesti siirtämällä oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen rahoitus kokonaisuudessaan Helsingin yliopistolle. Samassa yhteydessä oikeuspoliittisen tutkimuksen rahoitusta vahvistetaan 500 000 eurolla, joka kootaan valtion tutkimuslaitoksilta vuonna 2015 (Liite 3). Helsingin yliopistolle asetetaan valtakunnallinen erityistehtävä kriminologisen ja muun oikeuspoliittisen tutkimuksen ylläpitämiseen. Kriminologista ja oikeuspoliittista tutkimusta ohjataan Helsingin yliopiston kanssa tehtävällä sopimuksella. Kriminologisen ja muun oikeuspoliittisen tutkimuksen tavoitteet määrittää valtioneuvoston työnjaon mukaisesti oikeusministeriö, osaksi opetus- ja kulttuuriministeriön ja Helsingin yliopiston välistä sopimusta.

C) Tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen yhteistyön syventäminen

Vaikutukset:

- Tarjoaa sekä korkeakouluille että tutkimuslaitoksille synergisiä etuja ja vahvistaa suomalaisen tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän vahvuutta kokonaisuutena.
- Tuottaa merkittäviä etuja suomalaisen osaamisen kilpailukyvyille ja yhteiskuntaa palvelevalle tutkimukselle.
- Vahvistaa tutkimuksen ja korkeakoulutuksen välistä yhteyttä.

Tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen yhteistyön syventämiseksi synnytetään valtakunnallisesti ohjattu useampivuotinen kehittämisprosessi, jossa tutkimuslaitokset ja korkeakoulut muodostavat asteittain aitoja osaamisen keskittymiä (sopimusperusteiset yhteenliittymät). Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa prosessin käynnistämisestä ja eteenpäin viemisestä yhteistyössä tutkimuslaitoksia ohjaavien ministeriöiden kanssa.

Tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen sopimusperusteisilla yhteenliittymillä tulee olla yhteisiä tutkimuslaitteita, laboratorioita ja tietovarantoja (mm. seuranta-aineistot, näyte-

aineistot, tilasto- ja rekisteriaineistot), ja tiivis yhteistyö tutkimuksessa ja opetuksessa (mm. toisiaan täydentävien osaamisten yhdistäminen, yhteiset professuurit, tehtävät ja yhteistä henkilökuntaa).

Yhteenliittymissä tutkimuslaitokset ja korkeakoulut muodostavat alueellisesti yhteisiä kampusalueita, joilla on yhteisiä toimintoja (mm. fyysisten voimavarojen ja tutkimusinfrastruktuurin yhteiskäyttö).

D) Tutkimuslaitosten yhteenliittymien toiminnan kehittäminen

Vaikutukset:

- Yhteenliittymät edistävät tutkimus- ja kehittämistoiminnan laatua ja tehokkuutta rakentamalla toimijoiden välille yhteistyötä.
- Edistää henkilöstön liikkuvuutta laitosten välillä.
- Tutkimuksen infrastruktuurit ja seurantajärjestelmät saadaan laajempaan yhteiseen käyttöön.

Tutkimusorganisaatioiden rakenteellisen uudistamisen lisäksi tarvitaan virasto- ja laitostarajat ylittävän verkostomaisen yhteistyön syventämistä. Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän (LYNET) ja Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuslaitosten yhteenliittymän (SOTERKO) puitteissa aloitettua toimintaa kehitetään ja laajennetaan tutkimuksen ja asiantuntijatyön laadun, tuottavuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi.

Yhteiskunnan tietotarpeet muuttuvat nopeasti ja kysymykset liittyvät yhä laajempiin kokonaisuuksiin ja ilmiöihin. Verkostomaisissa yhteenliittymissä voidaan edistää monitieteisiä tutkija- ja asiantuntijakonsortioita, jotka tuottavat tietoa suoraan politiikan ja päätöksenteon tarpeisiin. Yhteenliittymissä mukana olevia laitoksia kannustetaan soveltamaan joustavia ratkaisuja, jotka liittyvät yhteiskäyttöisiin infrastruktuureihin, laboratoriopalveluihin, yhteishankintoihin, osaamisen kehittämiseen, avoimeen aineistopoliikkaan ja yhteisten toimitilojen hyödyntämiseen. Yhteenliittymien toiminnassa tulee painottaa erilaisten hyvien käytäntöjen tunnistamista ja siirtämistä laitosten välillä, tutkijoiden ja asiantuntijoiden liikkuvuuden edistämistä sekä tutkimuslaitosten ja yliopistojen välisen yhteistyön tiivistämistä kampuskeskuksissa.

Tutkimuslaitosten yhteenliittymillä on tutkimus- ja kehittämistoiminnan sekä palvelutoiminnan laatua ja tehokkuutta edistäviä yhteisiä kehittämishankkeita, yhteisiä asiantuntijaverkostoja, tutkimus- ja kehittämisohjelmia sekä yhteistyötä yksittäisissä hankkeissa ja muissa toiminnoissa.

1. Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymä (LYNET)

LYNET -yhteistyöverkoston toiminta-alaa laajennetaan ja toimintamallia kehitetään siten, että se kykenee tarjoamaan foorumin eri luonnonvara- ja ympäristöalojen yhteiselle, synergiselle tutkimukselle (painopistealueena mm. monitieteinen merentutkimus). Vuodesta 2015 alkaen LYNET:in toimintaan osallistuvat Luonnonvarakeskus, Elintarviketurvallisuusvirasto, Paikkatiedon tutkimus- ja kehittämiskeskus, Suomen ympäristökeskus, Ilmatieteen laitos, Geologian tutkimuskeskus sekä Moniteknologinen tutkimus- ja kehittämiskeskus. Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö vastaavat LYNET-yhteenliittymän kehittämisprosessista yhteistyössä liikenne- ja viestintäministeriön, sekä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

2. Sosiaali- ja terveysalan asiantuntijalaitosten yhteenliittymä (SOTERKO)

SOTERKO -yhteistyöverkoston toimintaa laajennetaan siten, että vuodesta 2015 alkaen sen toimintaan osallistuvat Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, Työterveyslaitos, Säteilyturvakeskus, Kansaeläkelaitoksen tutkimusyksikkö, Suomen ympäristökeskus, Ilmatieteen laitos ja Moniteknologinen tutkimus- ja kehittämiskeskus. Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa SOTERKO -yhteenliittymän kehittämisprosessista yhteistyössä ympäristöministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

3. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen ja Työterveyslaitoksen arviointi

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen ja Työterveyslaitoksen toiminta arvioidaan 30.6.2014 mennessä. Arvioinnissa selvitetään laitosten strategisten tutkimusalueiden ja keskeisten kehittämis- ja viranomaistehtävien tarkoituksenmukaisuus ja yhteensopivuus ottaen huomioon ohjauksen ja päätöksenteon tarpeet valtioneuvoston piirissä.

Arvioinnissa selvitetään myös mahdollisten päällekkäisten toimintojen karsiminen sekä tarkoituksenmukainen työnjako ja tutkimustehtävien jakautuminen tutkimuslaitosten ja yliopistojen kesken.

Arvioinnissa tehdään kehittämis ehdotukset laitosten strategisesta ohjauksesta ja niissä hoidettavista tutkimus-, kehittämis- ja viranomaistehtävistä sekä yliopistoihin siirrettävästä tutkimustoiminnasta.

Vastuuministerinä sosiaali- ja terveysministeriö yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa.

E) Strategisen tutkimuksen rahoitusvälineen perustaminen

Vaikutukset:

- Strateginen tutkimus palvelee yhteiskuntapolitiikkaa ja yhteiskunnan toimintojen kehittämistä tuottamalla ongelmakeskeistä, pitkäjänteistä ja ohjelmamuotoista tutkimusta.
- Rahoitusta kohdennetaan tutkimukseen, jonka tarkoituksena on etsiä ratkaisuja merkittäviin yhteiskunnan haasteisiin.
- Tämä tarkoittaa, että rahoitusta kohdennetaan laaja-alaisesti erilaisten yhteiskunnan merkittävien ja suurien haasteiden tutkimukseen – mm. tutkimukseen, joka palvelee elinkeinoelämän uudistamista ja kilpailukykyä, työelämän kehittämistä, julkisen sektorin kehittämistä palvelevaan tutkimukseen jne.
- Mahdollistaa tutkimuksen suuntaamisen yhteiskunnan muuttuvien tietotarpeiden mukaisesti.
- Mahdollista tutkimuksen suuntaamisen tutkimuksen katvealueille ja niille tutkimuksen osa-alueille, joilla ei ole tutkimuslaitostoimintaa.

Strategisen tutkimuksen vahvistamiseksi laajennetaan merkittävästi yhteiskuntapolitiikkaa ja yhteiskunnan toimintoja ja palveluja tukevaa kilpailtua rahoitusta. Tieteellisen tutkimuksen ja innovaatioiden rahoitusvälineiden rinnalle perustetaan kolmas kilpaillun rahoituksen pilari, strategisesti suunnatun tutkimuksen rahoitusväline. Se rahoittaa ongelmakeskeistä tutkimusta, jonka tarkoituksena on löytää ratkaisuja merkittäviin yhteiskunnan haasteisiin ja ongelmiin.

Strategisen tutkimuksen rahoitusvälineeseen kootaan yhteiskuntapolitiikkaa ja yhteiskunnan toimintoja ja palveluja tukeva kilpailtu tutkimusrahoitus siten, että strategiseen tutkimusrahoitukseen on vuonna 2017 käytettävissä 70 miljoonaa euroa. Rahoitus kootaan asteittain vuosina 2015–2017 (Liite 1) valtion tutkimuslaitosten tutkimusmäärärahoista (52,5 milj. euroa), Suomen Akatemian ohjelmaperusteista tutkimusrahoituksesta (7,5 milj. euroa) ja Teknologian ja innovaatioiden tutkimuskeskus Tekesin innovaatio- ja tutkimusrahoituksesta (10 milj. euroa). Suomen Akatemian tutkimusohjelmarahoituksen (41,3 milj. euroa/2012) tavoitteena on jo nykyisellään tuottaa vastauksia yhteiskunnallisesti merkittäväksi koetuista kysymyksistä ja ongelmista. Myös Tekes suuntaa julkisen tutkimuksen rahoitusta (yliopistoille ja tutkimuslaitoksille 217 milj. euroa/2012) yhteiskunnallisesti merkittävien haasteiden tutkimiseen (mm. ihmisten ja ympäristön hyvinvointia koskeviin haasteisiin), suuntaamalla osan rahoituksestaan ennakoivaan strategiseen tutkimukseen. Koostamalla tätä rahoitusta yhteiseen strategisen tutkimuksen rahoitusvälineeseen vahvistetaan suunnitelmallisuutta tavoitteiden toteuttamiseksi, vältetään päällekkäisyyttä ja lisätään rahoitustoiminnan selkeyttä.

Valtioneuvosto yleisistunto ohjaa päätöksellään strategisesti suunnattua tutkimusta määrittäen tutkimuksen keskeisimmät teema-alueet ja painopisteet, sekä tarvittaessa rahoituksen suuntaamisen määriteltyjen painopisteiden välillä. Päätökseen ei sisällytetä, eikä strategisen tutkimuksen neuvosto rahoita, lyhytkestoisia selvitys-, seuranta- ja arviointitarpeita. Strategisen tutkimuksen neuvosto tekee aloitteen keskeisimmistä teema-alueista ja painopisteistä. Valtioneuvoston päätös valmistellaan valtioneuvoston kanslian koordinoimana yhteistoiminnassa eri ministeriöiden kanssa. Päätöksen valmistelussa kuullaan tutkimusasiantuntijoita ja tutkimus- ja innovaationeuvostoa. Valtioneuvosto tai sen ministeriöt eivät osallistu rahoituksen osoittamiseen yksittäisille tutkimushankkeille tai -ohjelmille.

Perustettava strategisen tutkimuksen neuvosto vastaa itsenäisesti strategisesta tutkimuksesta ja sen järjestämisestä, hallinnosta sekä rahoituksen suuntaamisesta. Valtioneuvosto asettaa strategisen tutkimuksen neuvoston (puheenjohtaja ja 8 jäsentä) ja se sijoitetaan Suomen Akatemian yhteyteen vuonna 2015. Neuvoston jäseniksi valitaan tunnustettuja tutkijoita ja tutkimuksen asiantuntijoita, jotka edustavat tutkimuksen käyttäjiä ja joilla on kokemusta laajoista hallinnon, elinkeino- ja muun työelämän ja tutkimuksen muutosten johtamisesta. Neuvoston jäsenet valitaan enintään neljän vuoden määräajaksi ja enintään kahden vuoden jatkokaudeksi.

Strategisen tutkimuksen neuvosto päättää itsenäisesti tutkimustoiminnan ohjelmarakenteesta, ohjelmien rahoituksesta, tutkimushankkeiden valinnasta sekä tarvittavien päätöksenteko- ja muiden tukirakenteiden asettamisesta. Hankkeiden valinta tapahtuu avoimen kilpailun kautta. Valinnassa painotetaan yhteiskunnallista relevanssia, vaikuttavuutta ja tutkimuksen laatua. Rahoitus tutkimushankkeille on täysimääräistä ja monivuotista. Rahoituksena voidaan myöntää kansallista vastinrahoitusta EU-hankkeisiin ja muihin kansainvälisten tutkimusrahoittajien hankkeisiin, jotka tukevat strategisen tutkimusohjelman tavoitteita.

Suomen Akatemian hallinto ja tutkimuksen rahoitusmenettelyt uudistetaan vastaamaan kummankin (tieteellisen tutkimuksen neuvosto ja strategisen tutkimuksen neuvosto) tutkimusneuvoston erityisiä tarpeita. Tutkimuslaitoksista siirrettävistä toimintamenoista varataan osuus strategisen tutkimuksen neuvoston toimintamenoihin. Lisäksi siirretään Suomen Akatemiaan Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus Tekesin innovaatio- ja tutkimusrahoituksesta strategisen tutkimuksen rahoitukseen siirrettävää rahoitusta vastaava osuus Tekesin hallintomenoista.

Vastuuministeriöinä opetus- ja kulttuuriministeriö ja valtioneuvoston kanslia.

F) Valtioneuvoston päätöksentekoa tukevan tutkimus-, arviointi-, ennakointi- ja selvitystoiminnan vahvistaminen

Vaikutukset:
<ul style="list-style-type: none"> • Tietoon perustuvan toimintapolitiikan ja strategisen kokonaisnäkemysten vahvistaminen. • Tutkimus-, arviointi-, ennakointi- ja selvitystiedon systemaattinen ja laaja-alainen käyttö päätöksenteossa, ohjauksessa ja toimintakäytännössä (tiedolla johtaminen). • Valtioneuvoston ja sen ministeriöiden käyttöön päätöksentekoa tukevaa tutkimusta ja selvityksiä - mm. talouspolitiikkaa palvelevat tutkimukset ja selvitykset • Horisontaalisten ja ministeriöiden toimialoille kuuluvien ratkaisujen tukeminen yhteisellä tutkimus-, ennakointi-, arviointi- ja selvitystoiminnalla. • Selkeys, avoimuus, läpinäkyvyys ja suunnitelmallisuus valtioneuvoston tutkimus-, arviointi-, ennakointi- ja selvitystoiminnassa lisääntyy. • Lisää valtioneuvoston yhteistä päätöksentekoa.

Valtioneuvoston yhteiskunnallista päätöksentekoa tukevaa tutkimus- ja selvitystoimintaa vahvistetaan kokoamalla valtioneuvoston ja sen ministeriöiden käytettäväksi rahoitusta valtion tutkimuslaitosten budjettirahoitteisista tutkimusmäärärahoista asteittain vuosina 2014–2016 siten, että valtioneuvoston ja sen ministeriöiden välitömien tietotarpeiden tutkimus-, arviointi- ja selvitystoimintaan on vuonna 2014 käytössä 5 M€, 2015 7,5 M€ ja 2016 12,5 M€ sitomattomia tutkimusvaroja (Liite 2).

Määrärahat ovat valtioneuvoston yhteisessä käytössä ja niitä osoitetaan yhteisiin hankkeisiin, horisontaalisiin hankkeisiin ja ministeriöiden hallinnonalakohtaisiin päätöksentekoa tukeviin tutkimus- ja selvityshankkeisiin. Hankkeita suunnitellaan ja koordinoidaan valtioneuvoston päätöksentekoa tukevan tutkimuksen suunnitelmasa, jonka valmistelusta vastaa valtioneuvoston kanslian johdolla valtioneuvoston yhteinen tutkimuksen tilaajaryhmä, johon kuuluu asiantuntijoita kaikilta hallinnonaloilta. Suunnitelman vahvistaa valtioneuvoston yleisistunto. Suunnitelma sisältää vuosittain rahoitettavan ja toteutettavan tutkimuksen painopisteet, valmistelu- ja ohjausvastuut valtioneuvoston ja sen ministeriöiden sisällä ja toteutusaikataulun.

Tutkimussuunnitelmassa tutkimusrahoitus osoitetaan valtioneuvoston yhteisiin, horisontaalisiin ja ministeriöiden toimialoja tukevaan tutkimus- ja selvitystoimintaan. Tutkimussuunnitelmassa sovitetaan myös yhteen ministeriöiden päaluokkiin osoitetun tutkimusrahoituksen keskeiset hankkeet ja valtioneuvoston yhteiset hankkeet. Tutkimustoiminta on pääsääntöisesti selvityksiä, ennakointeja, tutkimuskatsauksia, seurantatutkimuksia ja arviointeja. Tutkimuksen aikajänne on yleensä 1-3 vuotta. Tutkimushankkeiden suuntaamisesta päättää valtioneuvoston kanslian johdolla val-

tionevoston yhteinen tutkimuksen tilaajaryhmä. Kaikissa vaiheissa otetaan huomioon tutkimuksen tarjoajien tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu. Valtioneuvoston kanslia osoittaa suunnitelman mukaisen hankerahoituksen ohjausvastuullisten ministeriöiden käyttöön. Tutkimuslaitoksista siirrettävistä toimintamenoista varataan osuus tarvittaviin toimintamenoihin. Valtioneuvoston kansliaan varataan riittävä asiantuntemus strategisen tutkimuksen ohjelman ja valtioneuvoston päätöksentekoa palvelevan tutkimuksen suunnitelman valmistelua sekä tutkimustoiminnan yhteensovittamista varten (tutkimuspolitiikan asiantuntijat).

Vastuuministeriö valtioneuvoston kanslia.

G) Tutkimusrahoituksen kokoaminen ministeriöissä

Vaikutukset:

- Ministeriöiden tutkimus-, seuranta-, ennakointi- ja arviointitoiminnan selkeys, avoimuus, läpinäkyvyys ja ohjattavuus paranevat.

Ministeriöt kokoavat pääluokissa eri talousarviomomenteille pirstoutunutta tutkimus-, seuranta-, ennakointi- ja arviointitoimintaa yhdelle tai muutamalle talousarviomomentille. Ministeriöiden tutkimus- ja kehittämistoimintaa ohjataan ministeriökohtaisilla tutkimussuunnitelmilla. Keskeisimmät hankkeet sovitetaan yhteen valtioneuvoston päätöksentekoa tukevan tutkimuksen kanssa.

Vastuuministeriöinä asianomaiset ministeriöt ja ministeriöiden tutkimus- ja kehittämistoiminnan suunnitelmista valtioneuvoston kanslia.

H) Henkilöstön asema toimintojen uudelleen järjestelyissä

Tutkimuslaitosten perustamishankkeissa ja uudelleen järjestelyissä otetaan huomioon, mitä valtion virkamieslaissa (750/1994) säädetään henkilöstön asemasta ja aseman järjestämisestä valtionhallinnon toimintojen uudelleenjärjestelyissä. Lisäksi järjestelyissä otetaan huomioon valtioneuvoston 26.1.2012 antama periaatepäätös valtion henkilöstön aseman järjestämisestä organisaation muutostilanteissa ja siihen liittyvät soveltamisohjeet (VM/201/00.00.02/2012) sekä valtiovarainministeriön 15.2.2012 antama päätös muutosten johtamisesta ja muutosturvasta valtionhallinnossa (VM/305.00.00.00/2012).

Tutkimuslaitosten ja tutkimusrahoituksen uudistuksesta aiheutuvat vaikutukset henkilöstön asemaan ovat riippuvaisia kunkin tutkimuslaitoksen kulu- ja henkilöstörakenteesta, tutkimustehtävien ja muiden viranomaistehtävien suhteellisesta osuudesta sekä tutkimuslaitoksen toiminnan strategisesta suuntaamisesta. Tutkimuslaitos-

ten rakenteellinen uudistaminen (mm. tutkimuslaitosten yhteensulauttaminen) antaa mahdollisuuden strategiseen muutokseen ja voimavarojen uudelleen järjestämiseen. Laitosten toiminnan ja talouden vahvistaminen edellyttää organisaatioiden yhtenäistämistä ja painopisteiden valintaa. Lyhyellä aikavälillä fuusioiden toteuttamisessa palkkausjärjestelmien ja toimitila- ja muiden infrastruktuuriratkaisujen yhtenäistäminen saattaa aiheuttaa kustannusten nousua, joka joudutaan kattamaan toiminnan sopeuttamisella.

Uudistuksen alueellisia vaikutuksia arvioitaessa muutokset eivät merkitse toimintojen valtakunnallista keskittämistä. Aluevaikutuksia arvioidaan laaja-alaisesti yhteiskunnan kokonaisedun kannalta. Pääosa tutkimuslaitosten henkilöstöstä toimii nykyisellään pääkaupunkiseudulla. Tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen yhteistyön kehittämistavoitteeseen sisältyy toimipisteiden kokoaminen alueellisesti yhteisille kampusalueille. Tämä voi edellyttää toimipisteiden siirtämistä ja investointeja, jotka voivat edellyttää tutkimuslaitosten toiminnan sopeuttamistoimia. Uudistuksen alueelliset vaikutukset ovat enimmäkseen riippuvaisia tutkimuslaitosten omista toimintapoliittisista ja toimipisteverkostoa koskevista ratkaisuista.

Tutkimusrahoituksen uudistaminen lisää kilpaillun tutkimusrahoituksen määrää. Tutkimusrahoituksen kokoaminen mahdollistaa tutkimuksen suuntaamisen yhteiskunnan muuttuvien tietotarpeiden mukaisesti sekä niille alueille, joilla nykyisin on tutkimuksen katvealueita tai, joilla ei ole tutkimuslaitostoimintaa. Tutkimusrahoituksen uudistaminen ei vähennä tutkimuksen kokonaisrahoitusta, mutta voi muuttaa tutkimusalojen painotusta ja tutkimuksen toteuttajien toimijakenttää. Tutkimusrahoituksen uudistamiseen liittyvät rahoitussiirrot toteutetaan asteittain vuosina 2014–2017 ja suurimmat rahoitussiirrot ajoittuvat vuosille 2016–2017. Tämä mahdollistaa tutkimuslaitoksissa ennakoinnin ja asteittaisen sopeutumisen tuleviin muutoksiin. Vuodesta 2015 alkaen valtion tutkimuslaitoksilla on mahdollisuus hankkia kompensoivaa, kilpailtua rahoitusta strategisen tutkimuksen rahoitusvälineestä, johon alkuvaiheessa kootaan strategisen tutkimuksen rahoitusta Suomen Akatemiasta ja Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus Tekesistä. Strategisen tutkimusohjelman teema-alueet ja painopisteet sekä tutkimuslaitoksen kilpailukyky vaikuttavat avoimen ja kilpaillun rahoituksen kohdentumiseen tutkimuslaitoksille.

I) Periaatepäätöksen toteuttaminen ja seuranta

Periaatepäätöksen vaatimat tutkimusvoimavarojen siirrot ministeriöiden pääluokasta toiseen otetaan huomioon valtion talousarviota vuodelle 2014 valmisteltaessa ja valtiontalouden kehyksiä vuosille 2015 – 2017 vahvistettaessa liitteiden 1-3 mukaisina.

Valtioneuvoston kanslia asettaa ministerityöryhmän seuraamaan periaatepäätöksen toteuttamista.

Liite 1

Strategisen tutkimuksen rahoitusvälineeseen koottava kumulatiivinen rahoitusosuus

Rahoitusosuuksien perustana on käytetty valtion tutkimuslaitosten Tilastokeskukselle ilmoittamia [vuoden 2012 budjettirahoitteisia tutkimusmenoja](#).

Organisaatio	Milj. € 2015	Milj. € 2016	Milj. € 2017
Suomen Akatemia	7,5	7,5	7,5
TEKES	10	10	10
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus	0,062	0,451	0,728
Kotimaisten kielten keskus	0,015	0,108	0,174
Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus	0,513	3,704	5,984
Elintarviketurvallisuusvirasto	0,012	0,088	0,142
Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos	0,142	1,022	1,651
Metsäntutkimuslaitos	0,661	4,770	7,706
Geodeettinen laitos	0,082	0,594	0,959
Ilmatieteen laitos	0,297	2,143	3,462
Geologian tutkimuskeskus	0,177	1,275	2,060
VTT, Teknologian tutkimuskeskus	1,420	10,255	16,566
Mittatekniikan keskus	0,035	0,253	0,408
Säteilyturvakeskus	0,113	0,813	1,314
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos	0,493	3,561	5,753
Työterveyslaitos	0,269	1,946	3,143
Suomen ympäristökeskus	0,210	1,517	2,450
Yhteensä	22	50	70

Liite 2

Valtioneuvoston ja sen ministeriöiden käytettäväksi valtioneuvoston kansliaan koottava kumulatiivinen rahoitusosuus

Rahoitusosuuksien perustana on käytetty valtion tutkimuslaitosten Tilastokeskukselle ilmoittamia [vuoden 2012 budjettirahoitteisia tutkimusmenoja](#).

	Milj. €	Milj. €	Milj. €
Tutkimuslaitos	2014	2015	2016
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus	0,069	0,104	0,173
Kotimaisten kielten keskus	0,017	0,025	0,041
Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus	0,570	0,855	1,425
Elintarviketurvallisuusvirasto	0,014	0,020	0,034
Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos	0,157	0,236	0,393
Metsäntutkimuslaitos	0,734	1,101	1,835
Geodeettinen laitos	0,091	0,137	0,228
Ilmatieteen laitos	0,330	0,495	0,824
Geologian tutkimuskeskus	0,196	0,294	0,490
VTT, Teknologian tutkimuskeskus	1,578	2,367	3,944
Mittatekniikan keskus	0,039	0,058	0,097
Säteilyturvakeskus	0,125	0,188	0,313
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos	0,548	0,822	1,370
Työterveyslaitos	0,299	0,449	0,748
Suomen ympäristökeskus	0,233	0,350	0,583
Yhteensä	5,0	7,5	12,5

Liite 3

Tutkimuslaitoksilta kokonaisuudessaan siirrettävä kumulatiivinen budjet-tiosuus (Strategisen tutkimuksen rahoitusvälineeseen + valtioneuvoston ja sen ministeri-öiden käytettäväksi + oikeuspoliittisen tutkimuksen rahoitukseen)

Rahoitusosuuksien perustana on käytetty valtion tutkimuslaitosten Tilastokeskukselle ilmoittamia [vuoden 2012 budjettirahoitteisia tutkimusmenoja](#).

Tutkimuslaitos	Milj. € > 2014	Milj. € > 2015	Milj. € > 2016	Milj. € > 2017
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus	0,069	0,173	0,631	0,908
Kotimaisten kielten keskus	0,017	0,041	0,151	0,217
Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus	0,570	1,425	5,186	7,465
Elintarviketurvallisuusvirasto	0,014	0,034	0,123	0,177
Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos	0,157	0,393	1,431	2,060
Metsäntutkimuslaitos	0,734	1,835	6,679	9,614
Geodeettinen laitos	0,091	0,228	0,831	1,196
Ilmatieteen laitos	0,330	0,824	3,001	4,320
Geologian tutkimuskeskus	0,196	0,490	1,785	2,570
VTT, Teknologian tutkimuskeskus	1,578	3,944	14,357	20,668
Mittatekniikan keskus	0,039	0,097	0,354	0,510
Säteilyturvakeskus	0,125	0,313	1,139	1,639
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos	0,548	1,370	4,986	7,177
Työterveyslaitos	0,299	0,748	2,724	3,921
Suomen ympäristökeskus	0,233	0,583	2,124	3,057
Yhteensä	5,0	12,5	45,5	65,5
% /2012	1,69	4,2	15,4	22,2